

ЗАТВЕРДЖЕНО

Наказ Українського інституту
експертизи сортів рослин

«14» червня 2024 р. № 214-01

Директор

Сергій МЕЛЬНИК

ІНСТРУКЦІЯ З ОХОРОНИ ПРАЦІ № 1

ДЛЯ ТРАКТОРИСТА - МАШИНІСТА

в Українському інституті експертизи сортів рослин

Київ-2024

ЗМІСТ

Інструкція з охорони праці для тракториста-машиніста співробітника філії УІЕСР розроблена з урахуванням вимог чинних нормативних документів та адаптована до умов воєнного стану.

- 1 Загальні положення
- 2 Вимоги безпеки перед початком роботи
- 3 Вимоги безпеки під час виконання роботи
- 4 Вимоги безпеки після закінчення роботи
- 5 Вимоги безпеки а аварійних ситуаціях

Управління тракторами належить до робіт підвищеної небезпеки (п. 109 Переліку робіт з підвищеною небезпекою, затвердженого наказом Держнаглядохоронпраці від 26.01.2005 № 15).

В УІЕСР має обов'язково бути інструкція з охорони праці для тракториста. Її розробляють з урахуванням вимог безпеки, що містяться в настанові з експлуатації трактора (п. 4 гл. 1 Положення про розробку інструкцій з охорони праці, затвердженого наказом Держнаглядохоронпраці від 29.01.1998 № 9).

1. Загальні положення

1.1. Інструкція з охорони праці для машиніста-тракториста є нормативним документом, що містить вимоги безпеки, обов'язкові для тракториста-машиніста сільськогосподарського виробництва (далі — тракторист) або інших працівників, які виконують роботу тракториста за суміщенням.

1.2. Інструкція розроблена відповідно до:

- Положення про розробку інструкцій з охорони праці, затвердженого наказом Держнаглядохоронпраці від 29.01.1998 № 9 (у редакції наказу Мінсоцполітики від 30.03.2017 № 526);
- Типового положення про порядок проведення навчання і перевірки знань з питань охорони праці, затвердженого наказом Держнаглядохоронпраці від 26.01.2005 № 15;
- Правил охорони праці у сільськогосподарському виробництві, затверджених наказом Міністерства соціальної політики України від 29.08.2018 № 1240.

1.3. Інструкція є внутрішнім нормативним актом з охорони праці Українського інституту експертизи сортів рослин (далі - УІЕСР), що діє на всій його території, в усіх структурних підрозділах або в місцях, де працівники виконують роботи за завданням керівника робіт.

1.4. У своїй діяльності тракторист керується посадовою інструкцією, цією інструкцією та іншими локальними актами, які діють в УІЕСР.

1.5. У разі пошкодження здоров'я з вини власника, тракторист має право на відшкодування заподіяної йому шкоди.

1.6. До роботи трактористом може бути допущена особа, не молодша 18 років, яка має відповідну професійно-технічну освіту або повну загальну середню освіту та пройшла:

- курсове навчання за програмою підготовки тракториста машиніста сільськогосподарського виробництва в закладах освіти;
- вступний інструктаж з охорони праці, первинний інструктаж на робочому місці;
- медичний огляд і не має протипоказань до виконання обов'язків за станом здоров'я;
- спеціальне навчання і перевірку знань із питань охорони праці з оформленням протоколу засідання комісії встановленої форми;
- первинний інструктаж з охорони праці на робочому місці.

1.7. Перевірку знань із питань охорони праці у тракториста проводить комісія структурного підрозділу, склад якої призначає керівник структурного підрозділу.

1.8. Тракторист після первинного інструктажу на робочому місці до початку самостійної роботи проходить під керівництвом кваліфікованого працівника стажування протягом не менше ніж 2—15 змін або дублювання протягом не менше ніж 6 змін.

1.9. Тракторист має бути проінструктований і навчений безпечним прийомом з усіх видів робіт, які він виконує.

1.10. Навчання та перевірку знань із питань охорони праці, надання домедичної допомоги потерпілим від нещасних випадків, а також правил поведінки у разі аварії у тракториста проводять:

- під час прийняття на роботу;
- періодично — не рідше ніж раз на 12 місяців;
- у разі робіт за професією «тракторист» за сумісництвом.

1.11. Тракторист повинен добре володіти комплексом навичок при запуску двигуна та управлінні трактором під час руху та виконанні сільськогосподарських робіт.

1.12. Під час виконання роботи на тракториста можуть впливати такі небезпечні та шкідливі виробничі фактори, як:

- травмування внаслідок початку раптового руху трактора під час запуску двигуна;
- травмування внаслідок раптового відчеплення (падіння) причепного знаряддя;
- травмування, наїзд на сторонніх осіб під час агрегування трактора із знаряддями;
- травмування при ремонті, регулюванні, технічному обслуговуванні й очищенні машин, агрегатів, вузлів і робочих органів;
- отримання опіків внаслідок загоряння пального під час заправки трактора;
- отруєння вихлопними газами, пестицидами, агрохімікатами;
- перекидання, наїзди, інші ДТП під час переїзду до місця роботи;
- загоряння агрегату;
- ураження блискавкою;
- шум, вібрація, запиленість, висока температура повітря, робота з паливно-мастильними матеріалами;
- інші негативні фактори.

1.13. З метою дотримання правил з охорони праці тракторист повинен:

- неухильно керуватися вимогами інструкцій з охорони праці, пожежної безпеки та електробезпеки, правил внутрішнього трудового розпорядку, які діють в УІЕСР;
- виконувати умови утримання трактора у відповідному протипожежному і санітарному стані;
- утримувати в чистоті кабінку трактора, його органи управління і прилади;
- не зберігати на тракторі промаслені або змочені паливом обтиральні матеріали, а також бензин та інші легкозаймисті речовини;
- не приступати і не виконувати роботу у стані алкогольного, наркотичного або медикаментозного сп'яніння, у хворобливому або стомленому стані;
- користуватися спецодягом та засобами індивідуального захисту;
- не торкатися до рухомих частин механізмів трактора, а також електричних дротів, кабелів тощо під напругою;
- знати та вміти надавати домедичну допомогу потерпілому в разі нещасного випадку;
- працювати тільки справним інструментом та на справному обладнанні;
- виконувати лише ту роботу, яку доручив йому керівник робіт;
- без дозволу керівника робіт не залишати робоче місце;
- пересуватися територією підприємства згідно із затвердженими маршрутами;
- у темний час доби ходити лише добре освітленою місцевістю та за потреби використовувати переносні засоби освітлення;
- під час пересування територією підприємства бути обережним й уважним до сигналів, що подають машиністи вантажопідіймальних кранів, водії автотранспортних засобів, належно на них реагувати;

- курити на території УІЕСР тільки в позначених та спеціально обладнаних для цього місцях.

1.14. Тракторист повинен дотримуватися санітарних норм і правил особистої гігієни, а саме:

- утримувати робоче місце в чистоті;
- не мити руки та не чистити одяг горючими рідинами;
- пити воду тільки з установлених питних установок;
- перш ніж їсти, вимити руки з милом;
- зберігати та вживати їжу у спеціально обладнаному для цього приміщенні;
- після закінчення робочої зміни вимити руки з милом, по змозі прийняти душ.

1.15. Забороняється робота з несправним або погано чутним звуковим сигналом, а також експлуатація трактора в нічний час під час дії воєнного стану.

1.16. Тракторист повинен мати із собою:

- посвідчення тракториста-машиніста з відміткою категорії відповідного механізму, на якому він працює;
- подорожній лист із відміткою про проходження передрейсового медогляду, відміткою механіка контрольно-технічного пункту (далі — КТП) про перевірку технічного стану та з його підписом про дозвіл на виїзд на лінію;
- технічний паспорт із відміткою про проходження щорічного технічного огляду транспортного засобу;
- у разі роботи трактора з причепом на причіп мають бути реєстраційні документи з відміткою про проходження техогляду, який проводять щорічно в установлені терміни.

1.17. Тракториста забезпечують комбінезоном, беретом, фартухом із нагрудником, черевиками, рукавичками, жилетом, навушниками протишумовими, окулярами захисними відкритими. На зовнішніх роботах узимку додатково: курткою утепленою, штанами утепленими, каскою захисною з підшоломником.

1.18. Спецодяг має бути чистим, підібраним за розміром, застебнутим на всі гудзики, не має затрудняти рухів під час роботи. Забороняється працювати в одязі, просоченому паливно-мастильними матеріалами.

1.19. Тракториста необхідно ознайомити з Положенням про порядок забезпечення працівників засобами індивідуального захисту та безпеки, охорони здоров'я при використанні працівниками засобів індивідуального захисту на робочому місці.

1.20. За невиконання вимог цієї інструкції тракторист несе відповідальність згідно з чинним законодавством.

2. Вимоги безпеки перед початком роботи

2.1. Перед початком роботи тракторист має отримати завдання від безпосереднього керівника та інструктаж про заходи безпеки під час виконання завдання.

2.2. Перевдягнутися у відповідний спецодяг і спецвзуття так, щоб унеможливити захоплення спецодягу частинами машин, механізмів, устаткування, оброблюваними деталями та працюючим інструментом. Заборонено працювати в одязі, просоченому паливно-мастильними матеріалами.

2.3. Тракторист зобов'язаний:

- пройти передрейсовий медичний огляд із відміткою у подорожньому листі;
- пройти інструктаж з охорони праці від керівника робіт з урахуванням особливостей воєнного стану (артилерійські обстріли, бомбардування, замінування території тощо);
- отримати справний засіб зв'язку для можливої оперативної комунікації з керівником робіт у разі виникнення небезпечної ситуації для життя та здоров'я;
- розпочати роботу після перевірки території виконання сільськогосподарських робіт представниками спеціальних структурних підрозділів (МВС, ДСНС, територіальної оборони) на наявність снарядів, вибухових пристроїв та інших підозрілих предметів і матеріалів, що створюють або можуть створити загрозу життю працівників сільгосп підприємства філії УІЕСР (особливо у зонах, прилеглих до ведення бойових) дій;
- перевірити:
  - технічний стан трактора та навісного або причіпного обладнання;
  - справність та надійність роботи гальмівної системи, органів керування, контрольно-вимірювальних приладів;
  - надійність з'єднання трубопроводів гідросистеми, системи змащення, паливної системи, системи охолодження;
  - надійність роботи приладів звукової і світлової сигналізації, акумуляторної батареї;
  - надійність з'єднання та ізоляції контактів приладів бортової мережі;
- під час перевірки акумуляторної батареї звернути увагу на надійність контакту на клеммах батареї, рівень електроліту в банках. Перевірити отвори в пробках для вентиляції банок, засміченість яких може призвести до руйнування корпусу батареї, що супроводжується вибухом та нанесенням механічних травм і хімічних опіків кислотою;

- перевірити комплектність медичної аптечки, наявність засобів пожежогасіння та їх справність;
- ознайомитися з усіма записами в бортовому журналі, зробленими за його відсутності.

2.4. Після перевірки технічного стану надати трактор із навісним та причіпним обладнанням (залежно від змінного завдання) на перевірку механіку КТП.

2.5. Під час обслуговування трактора, доливання паливно-мастильних матеріалів, перевірки рівня мастила в редукторах, маслобаках, паливних баках, огляду акумуляторної батареї заборонено користуватися відкритим вогнем і курити.

2.6. Необхідно впевнитись в тому, що:

- важелі керування коробкою зміни передач, гідросистемою, валом відбору потужності та іншими робочими органами у нейтральному чи виключеному положенні, а трактор загальмований;
- деталі причіпного пристрою чи механізму гідравлічної системи трактора справні, а сам пристрій належно укомплектований;
- знаряддя, яке агрегується з трактором, зберігає стійке положення, а причіпний пристрій встановлено на відповідній висоті;
- важелі перемикання передач перебувають у нейтральному положенні, стоянкове гальмо затягнуте, на обертових частинах відсутні сторонні предмети.

2.7. Не дозволяється пуск двигуна без наявності охолоджувальної рідини в системі охолодження. Заборонено користуватися відкритим вогнем, щоб полегшити пуск двигуна в холодну пору року.

2.8. Не можна користуватися відкритим вогнем і курити під час перевірки палива в паливному баку; рівня мастила в мостах, двигунах внутрішнього згорання, гідромеханічних передачах, коробках перемикання передач та рівня електроліту в акумуляторних батареях.

2.9. Ремонтувати трактор і заправляти його паливно-мастильними матеріалами можна тільки при заглушеному двигуні.

2.10. Перед початком роботи також необхідно:

- перевірити герметичність з'єднання та плавність роботи циліндрів гідросистеми, а також надійність механізму навішування шляхом тренувального підняття і опускання робочих органів;
- перевірити справність стоп-сигналів, показників поворотів трактора та відповідних пристроїв на агрегатованому знарядді;
- перевірити наявність та справність засобів пожежогасіння;

- перевести знаряддя у транспортне положення з дотриманням вимог безпеки.

Працюємо з трактором безпечно

- Безпечне експлуатування колісних сільськогосподарських тракторів
- Сільськогосподарські трактори: від техогляду до списання
- Невідповідність вимогам використання захисної огорожі тракторного навісного обладнання

2.11. У подальшому слід ознайомитись з дозволеним маршрутом переїзду до місця роботи та визначити небезпечні місця і відповідність габаритів агрегатованого знаряддя наявним на маршруті перепонам. У разі вимушеної зміни маршруту потрібно рухатись дорогою, яку нещодавно вже хтось використовував для проїзду.

2.12. Під час пересування по маршруту слід бути обачним і уважними, не чіпати підозрілих предметів і не наближатись до будь-якої військової техніки, амуніції, снарядів, їхніх уламків та особливо мін.

2.13. Прибувши до місця призначення, потрібно уважно оглянути зону робіт на наявність підозрілих предметів, залишків бойової техніки чи боєприпасів.

2.14. До початку виконання роботи бажано також визначити на місцевості будівлі та споруди, які можна використати як укриття, або примітити інше найбільш безпечне місце, куди можна сховатись у разі оголошення тривоги чи початку обстрілів.

2.15. Про всі виявлені несправності обладнання, пристроїв, пристосувань, інструментів, засобів захисту тощо, які неможливо усунути самостійно, тракторист, не беручись до роботи, повинен повідомити керівнику робіт.

3. Вимоги безпеки під час виконання роботи

3.1. Тракторист повинен ознайомитись з фронтом робіт і технологією робочого процесу, а також ознайомитись з рельєфом та особливостями місцевості.

3.2. Виконувати лише ті завдання, які доручив керівник робіт. Не залишати робоче місце та не виконувати роботу, яка не входить до обов'язків тракториста, без дозволу майстра. Виняток — випадки загрози життю чи здоров'ю особисто йому або іншим працівникам. Не допускати до робочої зони сторонніх осіб.

3.3. Виїжджати до місця проведення робіт можливо лише після проходження медичного огляду, за наявності посвідчення і шляхового листа (наряду), підписаного відповідальним за проведення робіт.

3.4. Швидкість руху трактора обирати з урахуванням маси, габаритів та інерційного впливу агрегатів і знаряддя на поворотах, слизькій поверхні доріг, схилах тощо. Перед початком руху слід подати звуковий сигнал.

3.5. Під час роботи слід дотримуватись правил особистої гігієни, не допускати проливання технологічних розчинів, пального і мастил на одяг, взуття та відкриті частини тіла, а також на землю.

3.6. Бути обережним при переїздах через круті схили, рови, глибокі вибоїни, на поворотах, особливо після дощу. Роботи на схилах і в гористій місцевості слід виконувати у світлий час доби. Щоб не допустити перекидання трактора, заборонено їхати впоперек крутих схилів із кутом нахилу понад 15° .

3.7. Під час роботи забороняється:

- проводити запуск двигуна з несправним або вимкненим пристроєм, що запобігає запуску двигуна на ввімкненій передачі, ставити ногу на опорний коток, гусеницю, а також перебувати в зоні можливого руху коліс трактора;
- одночасне обслуговування одним працівником двох або більше сівалок під час руху агрегату;
- перебування працівників у кузові автомашини або тракторного причепа під час заповнення їх технологічним продуктом, а також під час транспортування продукту до місця складування;
- допускати до кабіни машиніста сторонніх осіб; виняток — особи, які проходять стажування за професією та/або практику, закріплені за трактористом розпорядженням по підприємству;
- зупиняйтесь на залізничних переїздах, вимикати зчеплення, перемикаючи передачі;
- відпочивати в кабіні трактора при працюючому двигуні. При попаданні відпрацьованих газів в кабіну трактора слід негайно припинити роботу;
- транспортувати агрегати, заправлені отрутохімікатами, територією населених пунктів та біля водоймищ;
- під час руху агрегату заскакувати на нього і вискакувати з нього, висовуватись із кабіни трактора, ставати на підніжку для огляду робочих органів, переходити з однієї причіпної машини на іншу, ремонтувати (регулювати) робочі органи, сидіти чи стояти на крилах трактора, причіпних сергах або рамах машин;
- залишати трактор з увімкненим двигуном;
- сидіти і стояти на рамі та інших частинах машин;
- переходити під час руху з трактора на причіпні машини і назад;
- стояти поблизу коліс машини або гусениць трактора;
- буксирувати на гнучкому зчепленні інші транспортні засоби;
- перевозити в кабіні трактора людей та сторонні предмети;

- використовувати пожежний інвентар не за призначенням, складувати на ньому будь-які предмети.

3.8. Зупинка та стоянка трактора під лініями електропередач і в «охоронній зоні ЛЕП» заборонені.

3.9. Технічне обслуговування трактора необхідно проводити тільки після його зупинки, за вимкненого двигуна, після встановлення важеля коробки передач у нейтральне положення, за опущеного механізму навішування і виключеного вмикача «маси».

3.10. Необхідно застосовувати гайкові ключі відповідного розміру. Заборонено застосовувати прокладки між зівом ключа та гранями гайок.

3.11. Під час підтягування кріпильних деталей необхідно стерегтися розміщених поблизу деталей з гострими кутами та крайками.

3.12. При перевірці рівня мастила в кінцевих передачах необхідно стерегтися викиду гарячого мастила.

3.13. Якщо двигун перегрівся, необхідно всі роботи виконувати в рукавицях, а саме:

- під час відкривання кришки заливної горловини радіатора вжити заходів, щоб унеможливити потрапляння охолоджувальної рідини на обличчя і відкриті ділянки тіла;
- бути обережним під час зливання гарячої води з радіатора та мастила з картера двигуна.

3.14. Зчеплювати причепа, що буксируються, необхідно обережно, на тихому ході трактора.

3.15. Під час під'єднання причепного агрегата потрібно впевнитися у відсутності сторонніх осіб між трактором і знаряддям та подати звуковий сигнал. Після під'їзду трактора до знаряддя слід зупинити його та вимкнути двигун. Упевнившись, що агрегат не втратив стійкості, надійно з'єднати та зафіксувати відповідні деталі механізму зчеплення.

З'єднання шлангів гідросистеми має бути надійним і герметичним. Шланги потрібно закріпити так, щоб під час роботи вони не торкалися рухомих вузлів машини.

Перегин і перекручення гумових шлангів не допускається. При роз'єднанні шлангів гідросистеми трактора та машини (знаряддя) слід попередньо перекрити маслопроводи.

3.16. Керувати гідравлічною системою можна тільки з сидіння трактора. Під час перевірки роботи гідравлічної системи та зчіпного пристрою не залишати зчіпне знаряддя в піднятому стані й не усувати дефекти гідросистеми за наявності в ній тиску.

3.17. Необхідно заправляти трактор лише закритим способом, за допомогою насоса та шланга з лійкою і мідною сіткою.

3.18. Операції з технічного обслуговування, регулювання та очистки робочих органів від сторонніх предметів, налиплого ґрунту і рослинних решток необхідно виконувати тільки при вимкненому двигуні та відключеному валі відбору потужності. Використовувати при цьому лише справний інструмент, інвентар та пристрої.

3.19. Після огляду, ремонту, перевірки та регулювання робочих органів чи механічних передач слід надійно зафіксувати на місцях запобіжні щитки та захисні кожухи.

3.20. Проїзд агрегату на ділянках полів та шляхів, над якими проходять лінії електропередач, дозволяється за умови дотримання відповідних відстаней від найвищої точки агрегату до найнижчого проводу залежно від напруги лінії електропередачі.

3.21. Необхідно ретельно дотримуватись вимог інструкцій з безпеки праці під час роботи з пестицидами та агрохімікатами, не працювати без засобів індивідуального захисту або з несправними засобами.

3.22. Транспортувати довгомірні вантажі дозволено у виняткових випадках у разі дотримання таких умов:

- перевозити довгомірний вантаж необхідно згідно з правилами дорожнього руху;
- роботою з транспортування довгомірних вантажів повинен керувати адміністративно-технічний працівник, відповідальний за виконання робіт;
- один кінець довгомірного вантажу на причепі або іншому виді транспорту має бути надійно закріпленим;
- кінець довгомірного вантажу, розміщеного за межами кузова, має бути позначеним червоним прапорцем;
- під час транспортування довгомірного вантажу заборонено перебувати в радіусі його дії.

3.23. Маневрування агрегату необхідно проводити при зниженій швидкості в межах позначеної поворотної смуги поля. Забороняється робити круті повороти та маневрування агрегатом заднім ходом, якщо робочі органи заглиблені в ґрунт.

- 3.24. Бути обережним при переїздах через круті схили, рови, глибокі вибоїни, на поворотах, особливо після дощу. Роботи на схилах і в гористій місцевості слід виконувати в світлий час доби.
- 3.25. Регулювання та очистку робочих органів від сторонніх предметів, налиплого ґрунту і рослинних залишків необхідно проводити тільки в рукавицях при зупиненому, загальмованому агрегаті з виключеним двигуном.
- 3.26. Плуги, культиватори і дискові борони слід очищати лише при повністю зупиненому агрегаті, а ґрунтообробні машини з активними робочими органами за виключеного валу відбору потужності.
- 3.27. Міняючи лемеші корпусів плуга чи лапи культиватора в польових умовах потрібно від'єднувати причіпну машину від трактора, а під раму зачіпної підставляти надійні підставки.
- 3.28. Одночасна робота двох тракторів з причіпними машинами допускається за наявності між агрегатами відстані не менше 20 м. Інтервал між тракторами допускається в межах 10 м.
- 3.29. При роботі двох і більше агрегатів потрібно розпочинати роботу після подання передбаченого сигналу та стежити за тим, щоб відстань між тракторами була в межах 30-40 м.
- 3.30. При зупинці трактора, що рухається попереду, потрібно об'їжджати його з боку необробленого поля і при цьому обов'язково виключати причіпні машини. Під час роз'їзду тракторів триматись правого боку і на безпечній відстані.
- 3.31. Під час роботи в умовах поганої видимості слід знизити швидкість, включити габаритні вогні та ближнє світло фар, періодично подавати звуковий сигнал і відповідати на сигнали іншого тракториста.
- 3.32. Протягом зміни трактористу слід слідкувати за самовідчуттям. Не примушувати себе продовжувати роботу, відчуваючи стомленість, сонливість, раптові болі. У таких випадках потрібно зупинити агрегат, використати медичні препарати з аптечки або звернутися за допомогою до осіб, які перебувають поруч.
- 3.33. Відпочинок у полі дозволено тільки в спеціально відведених місцях, які обладнуються добре помітними віхами вдень і освітленими ліхтарями в темний період доби.

4. Вимоги безпеки після закінчення роботи

4.1. Перед тим, як зійти з трактора, тракторист повинен загальмувати його, поставити в нейтральне положення важіль коробки передач, заглушити двигун і вимкнути акумулятор.

4.2. Закінчивши роботу, слід провести контрольний огляд трактора та здійснити необхідні операції щодо його технічного обслуговування, виключити та замкнути пускові пристрої. Подбайте про те, щоб у сторонніх осіб не було можливості запустити машину.

4.3. Після закінчення роботи тракторист повинен:

- ретельно оглянути робоче місце, за потреби привести його у порядок;
- очистити ходову частину трактора від налиплої маси;
- скласти інструмент, вхідні сходи очистити від бруду та пролитих паливно-мастильних матеріалів;
- у холодну пору року злити воду, мастило перелити у чисту тару та щільно закрити пробками.
- пройти післярейсовий медичний огляд із відміткою у подорожньому листі.

4.4. Зняти спецодяг, захисні та запобіжні засоби, очистити їх від пилу та бруду, помістити у відведене для зберігання місце.

4.5. Привести себе у порядок, вимити руки й обличчя теплою водою з милом. Заборонено мити руки в мастилі, бензині, гасі та витирати їх ганчір'ям, забрудненими ошурками, тирсою, стружкою. За можливості прийняти душ та переодягнутися.

4.6. Повідомити керівнику виробничого підрозділу про виявлені недоліки в організації безпечної роботи.

5. Вимоги безпеки в аварійних ситуаціях

5.1. Ознаки можливих аварійних ситуацій:

- поява незвичних сторонніх звуків — стукотів, ударів, скреготу, свисту під час роботи обладнання;
- їдкий запах, запах гару, диму, горілої ізоляції тощо;
- мимовільне вимикання механізмів від вібрації і струсів;
- несправне заземлення устаткування;
- електричні удари при дотику до металевих неструмовідних частин механізмів, обладнання;
- спрацювання аварійних пристроїв і сигналізації;
- заклинювання рухомих частин механізмів.

5.2. У разі виникнення будь-якої аварійної ситуації або загрози її виникнення слід негайно повідомити керівництво про небезпеку та взяти участь в усуненні наявної несправності чи її локалізації, не порушуючи при цьому вимог охорони праці.

5.3. У разі появи стуків і шумів у двигуні трактора необхідно негайно зупинити двигун і усунути несправності. Якщо частота обертання колінчастого вала двигуна надміру збільшується, слід припинити подачу палива.

5.4. Щоб уникнути опіків, забороняється знімати шланги з патрубків радіатора опалювача за ввімкненого двигуна.

5.5. У разі пожежі зупиніть агрегат чи відведіть його у безпечне місце за умови, що такі дії не загрожують вашому життю. При загорянні двигуна трактора негайно заглушіть його (перекрийте подачу палива). Полум'я гасіть порошковим чи вуглекислотним вогнегасником або підручними матеріалами (піском чи землею), накрийте брезентом, кошмою, мішковиною. Прослідкуйте, щоб вогонь не потрапив на паливний бак. Паливно-мастильні матеріали можна гасити всіма засобами, за винятком води.

За першої нагоди викличте допомогу. Якщо ви переконались у неможливості приборкання пожежі власноруч, а допомога не надходить, відійдіть від агрегату на безпечну відстань і прослідкуйте, щоб до вогнища не наближались сторонні особи.

5.6. Якщо у вогнищі розміщені балони зі стисненими, зрідженими й розчиненими газами, необхідно покинути небезпечну зону та вжити заходів, щоб вивести людей за її межі.

5.7. При виявленні підозрілого предмета потрібно зупинитись, не торкаючись його, та відійти від знахідки на безпечну відстань (не менше ніж 100 метрів), зателефонувати до служби порятунку за номером «101» або до Національної поліції за номером «102».

5.8. За можливості необхідно позначити місце знахідки будь-яким підручним предметом, у подальшому слід не підпускати нікого до неї, попереджаючи про небезпеку, а також дочекатись рятувальників, які мають знешкодити небезпечний предмет.

5.9. Якщо стався нещасний випадок і є потерпілі, а також за раптового захворювання необхідно:

- усунути дію на організм небезпечних та шкідливих факторів, які загрожують здоров'ю і життю потерпілого;
- надати потерпілому домедичну допомогу (залежно від ураження відновити прохідність дихальних шляхів, провести штучне дихання, зовнішній масаж

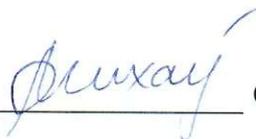
серця, зупинити кровотечу, іммобілізувати місце перелому, наклавши пов'язку тощо) та викликати швидку медичну допомогу або ж невідкладно здійснити заходи щодо транспортування постраждалого у найближчий лікарський заклад;

- виконати інші дії щодо надання домедичної допомоги постраждалому відповідно до приписів, передбачених відповідною інструкцією, яка вивчається трактористом при проходженні первинного і наступних інструктажів з питань охорони праці.

5.10. Домедичну допомогу потерпілим надавати відповідно до Інструкції про порядок надання домедичної допомоги особам при невідкладних станах, що діє в УІЕСР.

Паливно-мастильні матеріали можна гасити всіма засобами, за винятком води.

Провідний фахівець
відділу охорони праці

Олена МИХАЙЛОВА

УЗГОДЖЕНО

Завідувач відділу охорони праці

Олександр СТУПНИК

Заст. завідувача відділу
правового забезпечення
та міжнародного співробітництва

Євген БОБОНИЧ